

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 49 Volume: 10 Issue: 49

Nisan 2017 April 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**BESYO ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ BÖLÜM İLE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ**
**THE RELATIONSHIP BETWEEN HOPELESSNESS LEVELS AND DEPARTMENT OF THE STUDENTS
STUDYING AT PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS**

Elif AYDIN*

Öz

Bu araştırmanın amacı, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüm ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Araştırmanın örneklemini, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMÜ) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim 4. Sınıf öğrencileri olarak toplam 82 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada, Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) uygulanmış ve verilerin çözüm ve yorumlanmasında bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Sonuç olarak; katılımcıların toplam umutsuzluk düzeyinin orta seviyede olduğu, öğrenim görülen bölüm ile umutsuzluk alt boyutlarından gelecekle ilgili duygular boyutu, motivasyon kaybı boyutu, gelecekle ilgili beklenti boyutu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Umutsuzluk, Üniversite, Öğrenci.

Abstract

The aim of this research is to determine the relation between their hopelessness and the department of students studying at School of Physical Education and Sports, Karamanoğlu Mehmetbey University.

The sample of the research consists of 82 students from 4th class at School of Physical Education and Sports, Karamanoğlu Mehmetbey University (KMU). In this study, Beck Hopelessness Scale (BHS) was used and multiple regression analysis was used to analyze the relationship between dependent and independent variables in the interpretation of data.

As a result; It was found that the total level of hopelessness of the participants was in the middle level, there was a negative relationship between the emotion dimension, motivation loss dimension and the future dimension of expectation from the episodes of learning and hopelessness to the future.

Keywords: Hopelessness, University, Student.

1.GİRİŞ

Umut, gelecek ile ilgili bir amacı gerçekleştirmede sıfırdan fazla olan beklentilerdir (Rideout ve Montemuro, 1986: 429-438). Umut başka bir ifadeyle, iyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Kemer ve Atik, 2005: 21). Umut pasif bir beklenti olmamakla beraber, gerçekleşmesi imkânsız olan şartların gerçekçi olmayan bir şekilde zorlanması da değildir (Fromm, 1995).Umut ve umutsuzluk karşıt kavramlardır. Umut gelecekle ilgili bir amacı gerçekleştirmedeki olumlu, umutsuzluk ise olumsuz beklentilerdir (Dilbaz ve Seber, 1993: 134-138).

Umutsuzluk, literatürde genellikle öğrenilmiş çaresizlik kavramı ile birlikte ele alınmaktadır. Öğrenilmiş çaresizlik, bireyin tepki ve davranışlarının sonuca ulaşmada boşuna olduğu ve isteklerini gerçekleştirebilmede çabalarının başarısız olması nedeniyle bireyin kaygılanması ve korku yaşaması ve bu nedenle de sonucu kontrol etmek için motivasyonunda düşüş görülmesi demektir (Güler, 2005: 383). Umutsuzluk durumunda bireyler, olumsuz algılarını geleceğe yansıtmaktadırlar. Umutsuzluk, çaresizlik ve karamsarlık gibi değişkenlerin sosyal yeterlilik ve ruhsal iyilik durumu ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Böyle kişiler olumsuz yaşam olayları ile karşılaştıklarında psikopatoloji belirtileri geliştirmeye daha yatkın olmaktadır (Abramson, Metalsky ve Alloy, 1989: 72) ve insanların geleceğe yönelik olumsuz beklentileri, bireylerin sorunlarıyla başa çıkma yöntemlerini ve çevreye uyum sürecini olumsuz yönde etkilemektedir (Gürvardar, 2001).

Üniversite, öğrencilerin gelecek yaşamını şekillendiren, çalışacakları için alt yapısının atıldığı kurumlardır (Özgül, 1992: 13). Üniversite öğrenimi ise; kişisel, sosyal, mesleki ve ekonomik pek çok sorunla başa çıkmayı gerektiren bir geçiş dönemidir (Beck, Weissman, Lester, Trexler, 1974: 861-868).

*Yrd.Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Türkiye
e-mail adres; ustunelif@kmu.edu.tr

Üniversite öğrencisi açısından umutsuzluğun nedenlerinden biri gencin duygusal, ekonomik, sağlık, bilişsel ve sosyal destek alacağı birimleri tanımaması, bilmemesi veya bulamamasıdır (Bayazıt, Yenigün, Bayazıt, Yenigün, Karagün, 2004). Ergenlik ile yetişkinlik arasında kalan üniversite öğrencileri bu dönemde hem gelişme sorunları hem de bir takım farklı bireysel sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunlar kimliğini bulma, daha geniş bir toplumun evrensel değerlerine uyum sağlama, sosyal olgunluğa erişme gibi bir takım sorumlulukları kapsamaktadır (Özgül, 1992; Akt: Kodan, 2013: 176).

Üniversitede geçirilen zaman, tüm çaba ve çalışmanın ödüllendirileceği, bir taraftan çok fazla çalışmayı, diğer taraftan da gelecek konusunda hevesli olma ve olumlu beklenti içinde olma duygusunu da beraberinde getirir. Bu iki temel özellik olmadan üniversiteye uyum sağlama zor olacaktır. Bunun sonucunda da iyi bir akademik başarı ve gelecekteki diğer başarılarının elde edilmesi zorlaşacaktır (Ağır, 2007). Günümüzün küresel rekabet çağında, özellikle teknolojik değişimin hızlanması ve buna bağlı olarak çalışma yaşamında eskiye göre daha sık ve büyük değişimlerin yaşanması, verilen eğitim ile iş dünyasının ihtiyaç duyduğu işgücü arasında uyum bulunmaması genç işsizliği riskini de arttırmaktadır. Bu açıdan, iş bulamama endişesi, yaşamlarının en önemli dönemlerinde mezuniyetleri ile iş hayatına adım atmaya hazırlanan gençleri bekleyen en önemli tehlike durumundadır. Bu durum gencin geleceğe umutsuzlukla bakmasına da yol açmaktadır. Kendine güven eksikliği de gencin umutsuzluğunu arttırmakta ve sonuçta bu dönemde gencin iş seçimi, gerçek hayatta rolünü almasına yönelik planları, yaşadığı arkadaşlıkları, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumluluklar üstlenmesi kişide kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak görülebilmektedir (Çakmak, 2004; Akt: Dursun ve Aytac, 2012: 375).

Genel olarak bir eğitim sistemi, kişinin bedensel, ahlaksal, ruhsal ve duygusal bakımdan dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmeyi ve geliştirmeyi amaçlar. Üniversite bir anlamda öğrencilerin gelecek yaşamını şekillendiren, gelecekte çalışacakları işin alt yapının atıldığı kurumları ifade etmektedir. Kişiler üniversiteden almış olduğu eğitimle yaşamlarına şekil verecek ve ekonomik özgürlüğünü kazanacaktır. Öğrencilerin yaşam doyumunu arttırmak, eğitimin en önemli hedeflerinden biri olarak ele alınmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde eğitim memnuniyetsizliğinin, öğrencileri gelecekte hakkında olumsuz düşüncelere ittiği, umutsuzluk düzeylerini attırdığı saptanmıştır. Eğitim memnuniyetinin ise öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyini arttırdığı ve geleceğe umutla bakmasına katkıda bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. (Gündoğar, Gül, Uskun, Demirci, Keçeci, 2007; Akt: Üngüren ve Ehtiyar, 2009: 2118-2119).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi sürecinde yapılan işlemler hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, betimsel bir çalışmadır. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemlerdir (Büyüköztürk, 2010).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu; 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMÜ) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören Yöneticilik I. Öğretim son sınıf, Yöneticilik II. Öğretim son sınıf ve Beden Eğitimi Öğretmenliği son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanma Araçları

Araştırma ile ilgili belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gerekli olan veri toplama araçları sıra ile aşağıda verilmiştir:

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMÜ) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kişisel özellikleri hakkında bilgi toplamak ve araştırmada inceleme konusunun bağımsız değişkenlerini oluşturmak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi formu hazırlanmıştır.

2.3.2. Beck umutsuzluk ölçeği (BUÖ)

Katılımcıların umutsuzluk düzeylerini saptamak için Seber (Seber, 1991) tarafından Türkçeye çevrilen, 20 sorudan oluşan Beck umutsuzluk ölçeği (BUÖ) uygulanmış ve öğrencilerin mesleklerine ilişkin güven duyguları, motivasyonları, geleceğe ilişkin iş beklentilerine yönelik görüşmeler yapılmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeği "Evet", "Hayır" seçeneklerinden oluşmaktadır ve ölçekten alınabilecek puan 0-20 arasındadır. BUÖ'nin 11 doğru, 9 yanlış yanıt anahtarı vardır ve uyumlu her yanıt için 1, uyumsuz her yanıt için 0 puan verilmektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan "umutsuzluk puanını vermektedir. Ölçek gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alınan puanın yüksek olması bireyin umutsuzluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. 0 ile 3 puan arası "umutsuzluğun tamamen olmadığını", 4 ile 8 arası "hafif umutsuzluk olduğunu", 9 ile 14 arası "orta düzeyde umutsuzluk olduğunu", 15 ile 20 arası "ileri düzeyde umutsuzluk olduğunu" göstermektedir. Umutsuzluk ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarının yapıldığı (Seber vd., 1993;

Durak, 1993; Durak, 1994; Durak ve Palabıyıkoglu, 1994: 311-318) çalışmalarda, gelecek beklentisi, motivasyon ve umut olmak üzere üç faktör belirlenmiştir. Beck ve ark. (1974) ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemeye yönelik çalışmasında alfa güvenilirlik katsayısını $\alpha=0.93$; ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemeye yönelik çalışmasında alfa güvenilirlik katsayısını $\alpha=0.85$; Seber ve arkadaşları (1993) yaptıkları çalışmada Cronbach alfa katsayısını $\alpha=0.86$ olarak bulmuşlardır.

Bu çalışmada BUÖ'nin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise, 0.74 bulunmuştur. BUÖ alt boyutları olan "gelecekle ilgili duygular" için Cronbach alfa katsayısı 0.70, "motivasyon kaybı" için Cronbach alfa katsayısı 0.66, "gelecekle ilgili beklentiler" için Cronbach alfa katsayısı 0.68 olarak elde edilmiştir.

2.3.3. Verilerin Analizi

Verilerin çözüm ve yorumlanmasında bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla çoklu regreasyon analizi uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 21 (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Genel Olarak Toplam Umutsuzluk ve Umutsuzluk Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarına İlişkin Sonuçları

	n	Ort.	Ss	Min	Max	Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puan
Gelecek Duygusu	82	,8049	1,12699	,00	5,00	0-20
Motivasyon Kaybı	82	5,5854	1,34211	2,00	8,00	0-20
Gelecek Beklenti	82	3,0000	1,12217	,00	4,00	0-20
Toplam Umutsuzluk	82	10,2439	1,67451	5,00	15,00	0-20

Tablo 4'de katılımcıların geneline ait Umutsuzluk toplam boyutu ve umutsuzluk alt boyutlarına ait puan ortalamaları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; Araştırma kapsamına alınan katılımcıların Umutsuzluk toplam boyutuna ait puan ortalamasının Ort.=10,2439 ile (Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 en yüksek puan 20 olması münasebetiyle) toplam umutsuzluk düzeyinin orta seviyede olduğu; gelecek duygusu alt boyut puan ortalamasının Ort.=0,8049 (Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 en yüksek puan 20 olması münasebetiyle) ile oldukça düşük seviyede, Motivasyon kaybı alt boyut puan ortalamasının Ort.=5,5854 (Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 en yüksek puan 20 olması münasebetiyle) ile düşük seviyede ve Gelecek beklenti alt boyut puan ortalamasının Ort.=3,0000 ile oldukça düşük seviyede olması nedeniyle gelecek beklentilerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümün umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Regreasyon Analiz Sonuçları

	B	SH _B	β	t	P	İkili r	Kısmi r
(Constant)	1,243	,595		2,089	,040		
Gelecekle İlgili Duygular	-,265	,177	-,361	-1,498	,138	-,168	-,167
Motivasyon Kaybı	-,116	,137	-,189	-,850	,398	-,096	-,095
Gelecekle İlgili Beklenti	-,144	,169	-,195	-,853	,396	-,097	-,095
Toplam Umutsuzluk	,187	,136	,379	1,381	,171	,155	,154

$$R=,215^a \quad R^2=,046$$

$$F_{(5,71)}=,928 \quad p=,040$$

Tablo 2 incelendiğinde; öğrenim gördüğü bölüm ile umutsuzluk alt boyutlarından gelecekle ilgili duygular boyutu arasında negatif (-0.265) bir ilişki vardır. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-1.498$, $p=0.138$).

Öğrenim gördüğü bölüm ile umutsuzluk alt boyutlarından motivasyon kaybı boyutu arasında negatif (-0.116) bir ilişki vardır. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-0.850$, $p=0.398$).

Öğrenim gördüğü bölüm ile umutsuzluk alt boyutlarından gelecekle ilgili beklenti boyutu arasında negatif (-0.144) bir ilişki vardır. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=-0.850$, $p=0.396$).

Öğrenim gördüğü bölüm ile umutsuzluk toplam boyutu arasında pozitif (0.187) bir ilişki vardır. Bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t=1.381$, $p=0.171$).

Gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklenti ve toplam umutsuzluk boyutlarıyla öğrenim gördükleri bölümün etkisini gösteren regresyon oranı 0,215'dir ve bu dört bağımsız değişken, bağımlı değişkendeki, yani öğrenim gördüğü bölüm değişimlerin %46'sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş Beta katsayısına göre, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde etkisindeki önem sırası toplam umutsuzluk ($\beta=-,379$), gelecekle ilgili duygular ($\beta=-,0,361$), gelecekle ilgili beklentiler ($\beta=-,0,195$) ve motivasyon kaybı ($\beta=-,0,189$) şeklindedir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testinin sonuçlarına göre gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklenti ve toplam umutsuzluk değişkenlerinin öğrenim gördükleri bölüm üzerinde anlamlı bir etkisi gözükmemektedir (Sig.>0,05).

Gelecekle ilgili duygular ile öğrenim gördükleri bölüm arasındaki korelasyon, -0,168 iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde -0,167'ye, Motivasyon kaybı ile öğrenim gördüğü bölüm arasındaki korelasyon -0,096 iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde -0,095'e, gelecekle ilgili beklenti ile öğrenim gördüğü bölüm arasındaki korelasyon -0,097 iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde -0,095'e ve toplam umutsuzluk ile diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde 0,155 iken diğer bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde 0,154'e düşmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin toplam umutsuzluk düzeyi orta seviyede iken; gelecek duygusu alt boyut puan ortalaması ve gelecek beklenti alt boyut puan ortalaması oldukça düşük seviyede, motivasyon kaybı alt boyut puan ortalaması ise düşük seviyede tespit edilmiştir. Alt puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması göz önüne alındığında öğrencilerin gelecek beklentilerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Birol ve ark. (2016)'nın sportif rekreasyon aktivitelerine katılan bireylerin umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada, kişilerin gelecek beklentilerinin oldukça yüksek olduğunu sonucu çalışmamızla paralellik göstermektedir. Oğuztürk ve ark. (2011)'nin üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri düşük bulunurken; Çoban ve Karaman (2013: 86)'ın Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları inceledikleri çalışmada üniversite öğrencilerinin gelecekle ilgili umutlarının yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Elde edilen bu sonuçlar çalışma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Öğrenim görülen bölüm ile umutsuzluk alt boyutlarından gelecekle ilgili duygular boyutu, motivasyon kaybı boyutu, gelecekle ilgili beklenti boyutu arasında negatif yönde bir ilişki söz konusu iken, öğrenim görülen bölüm ile umutsuzluk toplam boyutu arasında pozitif bir ilişki vardır ve bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin sonuçlara göre; gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı, gelecekle ilgili beklenti ve toplam umutsuzluk değişkenlerinin öğrenim gördükleri bölüm üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ifade edilebilir. Üstün ve ark. (2014)'nin çalışma sonuçları, üniversite öğrencilerinin okudukları bölümler açısından incelediğinde mezuniyet sonrası iş bulmaya ilişkin en yüksek umutsuzluk puanının Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilere ait olduğu saptanmıştır. Bölüm farklılığının umutsuzluk üzerine etkisinin olması çalışma bulgularımızla paralellik göstermemektedir. Kırımoğlu (2010)'nun çalışmasında, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin okumakta oldukları bölümün umutsuzluk düzeylerini değiştirmedığı yönünde elde edilen bulgu, çalışma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Yöneticilik ve Beden Eğitimi Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin almış oldukları eğitimi mezuniyetten sonra iş bulmaları için yeterli gördükleri ve bu durumun her iki bölümdeki öğrenciler içinde geçerli olduğu söylenebilir. Öğrenim görülen bölümün öğrencilerin umutsuzluk düzeylerine bir etkisinin olmamasında, mezun olunan bölümün dışında da çalışma imkanının olması ve öğrencilere, ekstra hak olarak tanınmış olan formasyon gibi seçeneklerin sunulmasının bölüm farklılığını ortadan kaldırmış olabileceği yönünde yorumlanabilir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışma, üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüm ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkide anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Umutsuzluğun başka değişkenler açısından da incelenmesi farklı bilimsel veriler ortaya koymak açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- ABRAMSON LY, METALSKY GI, ALLOY LB. (1989). "Hopelessness Depression: A Theorybased Subtype Of Depression". *Psychol Rev*; V.96:358-72
- AĞIR, M. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki". Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAYAZIT, B., YENİGÜN, Ö., BAYAZIT, B., YENİGÜN, N. ve KARAGÜN, E. (2004). "Marmara Bölgesindeki Üniversitelerde Okuyan Erkek Voleybol Oyuncularının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi". Paper presented at The 10th ICHPER•SD European Congress and the TSSA 8th International Sports Science Congress, 17th - 20th of November, Antalya,
- BECK, A. T., WEISSMAN, A., LESTER, D., TREXLER, L. (1974). "The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale." *J. Consult Clin Psychol*, S.42, ss.861-868.
- BİROL, S.Şahan., TEMEL, V., NAS, K. (2016). "Sportif Rekreasyon Aktivitelerine Katılan Bireylerin Bazı Değişkenler Açısından Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi", *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, S.3(1), ss.79.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- ÇAKMAK, Ö., HEVEDANLI, M. (2004). "Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler", *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya,

- ÇOBAN A.E., KARAMAN N.G. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları", *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, S.2, ss.86
- DİLBAZ N., SEBER G. (1993). "Umutsuzluk Kavramı: Depresyon Ve İntiharda Önemi". *Kriz Dergisi*, S.1(3), ss.134-138.
- DURAK, A. (1993). "Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
- DURAK, A., PALABYIKOĞLU, R. (1994). "Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlik Çalışması". *Kriz Dergisi*, S.2(2), ss.311-319.
- DURAK, A. (1994). "Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması". *Türk Psikoloji Dergisi*, S.9 (1), ss.11.
- DURUN, S., AYTAÇ, S. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri Ve İş Deneyimleri İle Umutsuzluk Ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, S.10(1), ss.375.
- FROMM, Erich. (1995). *Umut Devrimi*, İstanbul: Payel Yayınevi,
- GÜLER, B.K. (2005). "İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, (Prof. Dr. Toker Dereliye Armağan Özel Sayısı), S.55(1), ss.383
- GÜNDOĞAR, D, GÜL, S.S., USKUN, E., DEMİRCİ, S., KEÇECİ, D. (2007). "Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi", *Klinik Psikiyatri*, S.10, ss.16
- GÜRVARDA, D. (2001). "Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar İle Ana-Baba Yanında Yetişen Çocukların Umutsuzluk Düzeyinin Karşılaştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir,
- KEMER, G., ATİK, K. (2005). "Kırsal ve İl Merkezinde Yaşayan Lise Öğrencilerinin Umut Düzeylerinin Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre Karşılaştırılması", *M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, ss.21
- KIRIMOĞLU, H. (2010). "Türkiye'deki Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Son Sınıf Öğrencilerinin İstihdam Sorunu Açısından Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, S.18(1), ss.42
- KODAN, S. (2013). "Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Ve Akılcı Olmayan İnanışlar Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, S.11 (2), ss.176
- OĞUZTÜRK, Ö., AKÇA, F., ŞAHİN, G. (2011). "Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi", *Klinik Psikiyatri*, S.14, ss.182
- ÖZGÜVEN, İ.E. (1992). "Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Baş Etme Yolları". *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.7(5), ss.13
- RİDEOUT, E. MONTEMURO, M. (1986). "Hope, Morale And Adaptation In Patient With Chronic Heart Failure", *Adv Nursing*, V.11, 429-438
- SEBER, G. (1991). "Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma". Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı Doçentlik Tezi, Eskişehir.
- SEBER, G., DİLBAZ N., KAPTANOĞLU, C. ve TEKİN, D. (1993). "Umutsuzluk Ölçeği; Geçerlilik ve Güvenirliği". *Kriz Dergisi*, S.1(3), ss.139-142
- ÜNGÜREN, E., EHTİYAR, R. (2009). "Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma", *Journal of Yasar University*, S.4(14), ss.2118-2119.
- ÜSTÜN, G., DEDEKOÇ, Ş., KAVALALI T., ÖZTÜRK F., SAPCI Y., CAN S. (2014). "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", *Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.3(2), ss.210